

Sneløven

22. årgang nr. 1 · Marts 2012

25 TIBETANERE HAR SAT ILD TIL SIG SELV SIDEN 2009

8

LHAKAR-BEVÆGELSEN: TIBETS EGEN SATYAGRAHA

14

ØSTTIBETS HISTORIE, POLITISKE STATUS OG NATIONALISME

18

Tidsskrift udgivet af Støttekomiteen for Tibet

Sneløven
udgives af Støttekomiteen for Tibet.
ISSN 0907-2365
Bladet sendes til alle medlemmer
samt personer tilknyttet
Støttekomiteens arbejde.

Sneløven udkommer mindst 3 gange
årligt. Oplag 500 eksemplarer.
Ansvarshavende redaktør:
Anders H. Andersen
aha@city.dk
Design:
Janne Wedenborg
Tryk:
Eks-Skolens Trykkeri ApS
Miljøcertificeret DS/EN ISO
14001:1996

Artikler med navngiven forfatter
udtrykker ikke nødvendigvis
Støttekomiteens synspunkter.

Indlæg modtages gerne pr. email.
Annoncer koster 500 kr/halvside
og 800 kr/helside.

Støttekomiteen for Tibet, Danmark,
er en uafhængig, privat, dansk for-
ening, hvis formål det er med frede-
lige midler:

1. at informere om forholdene i Tibet
2. at støtte tibetanernes krav om over-
holdelse af menneskerettighederne
3. at støtte det tibetanske folks krav
om et frit og uafhængigt Tibet
4. at støtte tibetanernes kamp mod
økonomisk, kulturel og økologisk
ødelæggelse
5. at støtte de tibetanske flygtninge

Støttekomiteen for Tibet
Ryesgade 90 A
2100 København Ø
Åbent tirsdage 16-18

Tlf. 35 43 66 90 kontor
Tlf. 50 55 28 42 formand
Tlf. 20 42 68 12 kasserer

Giro 9570-2719134
Email tibet@forening.dk
Internet www.tibetkomite.dk

Medlemskab: kr. 250,-
(stud., pens., arb.løse 200,-)
Støttemedlemskab: kr. 350,-

Dette nummer af Sneløven er præget af de seneste måneders
voldsomme hændelser i Østt Tibet: selvfbrændinger, de-
monstrationer og nedskydninger af demonstranter. Udover
en gennemgang af de vigtigste begivenheder sætter vi ansigt på de
mange især unge, der har valgt en tragisk og ekstrem udvej på det
tibetanske folks kollektive lidelser i en verden, der hverken vil høre,
se eller tage ansvar.

Vi forsøger desuden at beskrive dele af den komplekse historiske
og politiske baggrund for den eskalerende konflikt i Østt Tibet. Den
oprindelige befolkning i Amdo og Kham har århundreders erfaring i
både militære og politiske konflikter med deres kinesiske naboer.

Endelig introducerer vi de problemer, som uighurerne har under
kinesisk styre. De ligner tibetanernes til forveksling, men overses alt
for ofte af de vestlige medier.

Redaktionen

**HAR DU LYST TIL AT BLIVE AKTIV I KOMITEEN?
VI MANGLER ISÆR FOLK TIL INFORMATIONS-
ARBEJDET, PR OG FONDSANSØGNINGER**

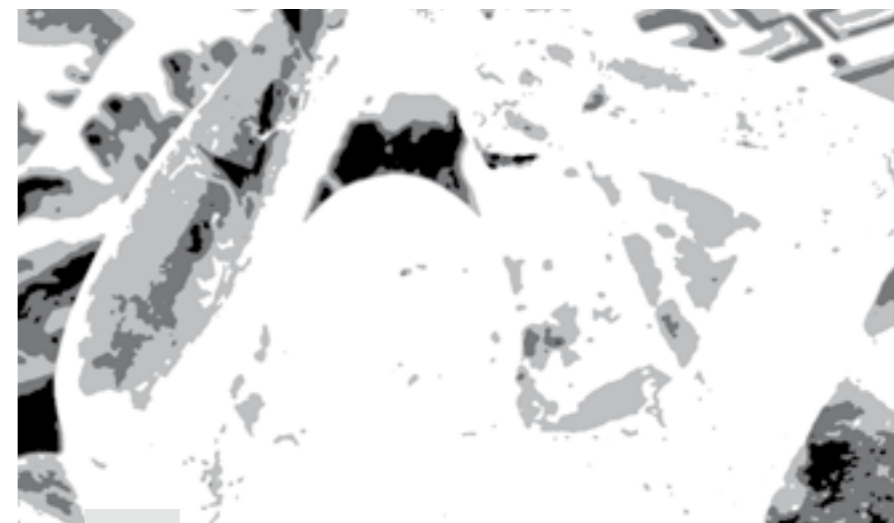
Kom og kig, få en snak, køb en bog
eller ring på tlf. 35 43 66 90 i åbningstiden tirsdage 16-18.

Indlæg til Sneløven sendes til
Støttekomiteen for Tibet, Ryesgade 90 A, 2100 København Ø,
tibet@forening.dk

Næste deadline: 1. maj 2012

Forsidefoto: Munken Lobsang Kunchok [se side 8]

Miljøcertificeret:
Denne tryksag er Svanemærkegodkendt

Indkaldelse til generalforsamling	4
Leder ... Tibetanerne tager deres skæbne i egen hånd	5
Demonstrationer og nedskydninger	6
25 tibetanere har sat ild til sig selv siden 2009	8
Lama Sobbas sidste meddelelse	12
Lhakar-bevægelsen, Tibets egen Satyagraha	14
Uighurerne - et ubelejligt folkeslag	16
Østtibets historie, politiske status og nationalisme	18
Frie hjerter: ny dansk bog	22
Demonstration for et frit Tibet den 10. marts	23
Foredrag om tibetansk ungdoms- og internetkultur	23
På vej	24

INDKALDELSE TIL GENERALFORSAMLING

Indkaldelse til generalforsamling i Støttekomiteen for Tibet

TID: Tirsdag den 27. marts kl. 18.00
STED: Ryesgade 90 A, 2100 Kbh. Ø

Kun medlemmer, der har betalt kontingent indenfor det seneste år, har stemmeret på generalforsamlingen.

Dagsorden for generalforsamlingen:

Et medlem kan møde med en skriftlig fuldmagt foruden sin personlige stemme.

- Valg af dirigent og referent
- Formandens beretning
- Årsregnskab for 2011
- Fastsættelse af kontingent for 2012
- Indkomne forslag
- Valg af bestyrelse, to suppleanter og kasserer
- Valg af revisorer
- Eventuelt

Forslag til behandling under punkt e) i dagsordenen skal indsendes skriftligt og være bestyrelsen (formand Anders Højmark Andersen, aha@city.dk) i hænde senest 6 dage før generalforsamlingen.

NY REDAKTØR

Vil du være redaktør på Sneløven?

Støttekomiteen for Tibet mangler en frivillig med gode dansk- og engelskundskaber, der har tilstrækkelig indsigt i samfundsforholdene i Tibet til at kunne udvælge og redigere artikler og nyheder til vores medlemsblad tre gange

årligt. Et solidt kendskab til tekstbehandling og informationsøgning via internettet er også nødvendigt.

**Kontakt Anders Højmark Andersen,
aha@city.dk, 5055 2842**

KONTORVAGT

Har du et par timer tilovers et par gange om måneden?

Så kunne du måske tænke dig at være afløser for Støttekomiteens faste kontorvagt Lis Gilager. Der er brug for én, der kan passe telefon og butik en til to tirsdage om måneden fra kl. 16 til kl. 18.

Arbejdet består i at betjene kunder i butikken, besvare henvendelser pr. telefon og email samt ekspedere post og eventuelle varebestillinger.

Du behøver ikke på forhånd have et særligt kendskab til Tibet, og du vil altid kunne få hjælp pr. telefon, hvis du skulle være i tvivl om noget. Er du interesseret?

**Så kontakt Lis Gilager på lisgilager@yahoo.dk,
tlf. 26 84 27 78 eller
Susanne Johansen på isjohansen22@gmail.com,
tlf. 20 42 68 12.**

Leder

Tibetanerne tager deres skæbne i egen hånd

To nye modstandsformer har set dagens lys i Tibet: Lhakarbevægelsen og selvafbrændinger. Førstnævnte går ud på at dyrke sin tibetanske identitet og hver onsdag gå i tibetansk tøj, spise tibetansk mad, tale tibetansk og handle i tibetanske butikker.

Begge modstandsformer kan ses som svar på ændringer af Kinas politik i Tibet. Kinas ledere har siden det tredje Tibet Arbejdsforum i 1994 sat lighedstegn mellem tibetansk identitet og kultur og politisk modstand mod det kinesiske styre. Dalai Lama blev udpeget som omdrejningspunktet for et tibetansk nationalt sammenhold og gjort til syndebug for Kinas egne fejlslagne politikker samt for den modstand, de fremprovokerede.

Siden folkeopstanden i 2008 har det kinesiske styre ført sig frem med en tiltagende brutalitet i Tibet. Den antyder, at Beijing har mistet troen på, at tibetanerne kan assimileres og bestikkes til loyalitet gennem storstilede investeringer kombineret med propaganda, „patriotisk genopdragelse“ og trusler om fængsel og tortur. Nu regerer Kina Tibet med rå og utilsløret magt. Ved at bilde verden ind, at kontrollen med det tibetanske plateau er en kinesisk kerneinteresse, trues andre lande samtidig til at anerkende Kinas syn på Tibet.

Tibetanerne ved, at der ikke kommer nogen hjælp udefra. FN er handlingslammet, fordi Kina er permanent medlem af Sikkerhedsrådet, og selv de mest frihedselskende, demokratiske og oplyste lande som fx Danmark er i så høj grad parat til at gå på kompromis med Kina, at vi anerkender dele af styrets forfalskede version af Tibets historie og tilsidesætter noget så fundamentalt som folkenes ret til selvbestemmelse.

Iagttagere har påpeget, at når folk i Tibet begår selvmord ved at sætte ild til sig selv, så kan det forstås som en sidste desperat udvej i en situation, hvor det eneste, der fortsat er under deres egen kontrol, er egne kroppe og sind. Kina kan opremse økonomiske fremskridt uden ende, fordreje Tibets historie, monolisere

medierne, fængsle kritikere og få lande som Danmark til at forråde tibetanerne, tage Kinas parti og godkende en illegitim besættelse, men den kinesiske regering kan aldrig tvinge tibetanerne til at kunne lide det kinesiske styre.

I de seneste år er tibetanernes kommunikation med hinanden øget kraftigt. På grund af censuren og den sociale kontrol kan folk fortsat ikke organisere sig åbent, men internettet og udbredelsen af mobiltelefon har alligevel revolutioneret tibetanernes muligheder for at dele nyheder med hinanden og diskutere, hvad de har til fælles. Lhakarbevægelsen udspringer af en sådan diskussion. Tibetanere over hele det tibetanske plateau og i eksil har valgt at søge tilbage til det, der binder dem sammen som et folk: sprog, religion og kultur. Det giver en bevidsthed om egen værd og om, at Kina ikke kan styre Tibet, hvis befolkningen nægter at samarbejde.

Den ulykkelige bølge af selvafbrændinger, der i disse måneder ruller hen over Tibet, tjener til at bringe skam over det kinesiske styre og afsløre dets løgne og brutalitet. Men selvmordene er i bund og grund destruktive: de er udtryk for opgivenhed. Gennem Lhakarbevægelsen har det tibetanske folk derimod formået at tage deres skæbne i egen hånd og aktivt fremme et tibetansk sammenhold. Man må håbe, at det på et tidspunkt tvinger den kinesiske ledelse til at revidere sin uforsonlige politik i Tibet. Samtidig kunne det inspirere vor egen regering til større principfasthed.

Støttekomiteen for Tibet

Nyt Demonstrationer

Eskalerende konflikt i Drango,

Af Ida Routbe

Fire dræbt i Kardze

D. 23/1, den første dag i det kinesiske nytår, blev tre tibetanere skudt ned og adskillige såret i forbindelse med en tibetansk demonstration i Drango i Kardze præfektur i Østt Tibet. Spændingerne i Drango begyndte, da de kinesiske myndigheder pålagde de lokale tibetanere at fejre det kinesiske nytår på trods af tibetanernes modvilje. Demonstrationen fandt sted efter, at løbesedler cirkulerede i området med et budskab til tibetanerne om ikke at fejre nytår i 2012 pga. de selvfbrændinger, der har fundet sted. Det er løbesedlernes ukendte, efter alt at dømme tibetanske, forfatters hensigt at sætte ild til sig selv under det tibetanske nytår Losar, der falder d. 22. februar. Ifølge munken Kalsang blev over 100 af demonstranterne fra Drango tilbageholdt i Ra Nga Kha-fængslet i Bamei sammen med et ukendt antal sårede.

Tibetanere i Kardze er kendt for deres stærke tibetanske identitet og nationalisme, og kinesiske kampagner mod Dalai Lama, en økonomisk politik der har gjort, at mange tibetanere har mistet deres jord og levebrød, samt en intens militær tilstedeværelse har forøget spændingerne i området, der siden april sidste år har været lukket for besøgende. Ifølge de officielle kinesiske medier er dødstallet efter urolighederne i Drango blot oppe på to, og tibetanske grupperinger bevæbnet med knive og sten, der åbnede ild mod det lokale politi, beskrives som årsagen til konflikten. Vidner til hændelserne beskriver imidlertid de tibetanske demonstrationer som

fredelige. Dagen efter urolighederne i Drango mistede en anden tibetaner livet, da det kinesiske politi skød mod demonstranter i Sethar, også beliggende i Kardze præfektur.

20-årig skudt ned i Ngaba

D. 26. januar blev den 20-årige tibetanske studerende Ogyen skudt ned, da han med en gruppe andre tibetanere havde samlet sig i protest mod tilbageholdelsen af den unge tibetaner Tarpa, som havde uddelt løbesedler, der proklamerede, at de tibetanske selvfbrændinger vil fortsætte, indtil Tibet bliver frit, og Dalai Lama vender tilbage. Tarpa havde både navn og foto af sig selv på løbesedlerne, „så myndighederne kunne arrestere ham, hvis de ønskede det“, som han selv skrev. Ogyen, der døde i forsøget på at forhindre anholdelsen, var en af Tarpas venner og medstuderende. Hvor og hvordan Tarpa befinder sig vides ikke.

Samme dag som Ogyen blev skudt, fremsatte Tibets premierminister i eksil, Lobsang Sangay, en udtalelse, hvori han opfordrede omverdenen til at vise solidaritet og støtte tibetanernes kamp for basale rettigheder. Helt konkret mener han, at FN bør indsætte en delegation, der kan samle oplysninger om situationen i de tibetanske områder.

25 selvfbrændinger siden februar 2009

Ugen inden nedskydningerne i Kardze blev to tibetanere skudt i Ngaba efter munken Losang Jamyangs selvfbræn-

ding, der var den 17. siden d. 27. februar 2009. Det vides ikke på nuværende tidspunkt, om de er døde af skuddene. D. 3. februar fandt yderligere 3 selvfbrændinger sted i Sethar, hvorefter én døde, og d. 8. steg det samlede tal til 21, da endnu en tibetaner satte ild til sig selv. I alt er 15 indtil nu (18/2) døde som følge af selvfbrændingerne.

Ifølge Robbie Barnett, der er en førende Tibetekspert fra Columbia University i New York, svinder den tibetanske tålmodighed mere og mere i takt med det stigende antal selvfbrændinger. Der er, siger han, mere nationalisme i de tibetanske områder nu, end der formentlig har været på noget tidspunkt i historien. Og det er i høj grad en konsekvens af en kinesisk fremgangsmåde, der er blevet mere og mere rå og aggressiv, især gennem de seneste 15 år. Ifølge Barnett markerer selvfbrændingerne en vigtig forandring i den tibetanske modstandsbevægelse. Hvor det før primært var eksiltibetanere og Dalai Lama, der førte an i kritikken af situationen i Tibet, er det nu i højere grad tibetanerne indenfor Tibet, siger han: „Hvad der sker mht. Tibets fremtid vil blive bestemt af beslutninger truffet af folk i Tibet“. For til trods for, at selvfbrændingerne er meget tragiske, må de først og fremmest forstås som et politisk budskab.

Kilder: International Campaign for Tibet den 14/1, 23/1, 25/1 og 27/1, Radio Free Asia den 1/2, 4/2 og 8/2, Voice of America den 2/2 og ANI den 3/2

Fotos © Free Tibet (UK)

og nedskydninger

Sethar og Ngaba

Ved Yontens begravelse samles tibetanere foran klostret i Drango

Den 20-årige studerende Ogyen blev skudt og dræbt i byen Barma (Dzamtshang amt, Ngaba præfektur) den 26. januar under et fredeligt forsøg på at få løsladt sin ven Tarpa

Den 49-årige tibetaner Yonten blev skudt i Drango i Kardze præfektur den 23. januar

Sørgende tibetanere ved Yontens lig

Folk ofrer katags til Yontens lig

Tibetanere der har sat ild

til sig selv siden 2009

1. Tapey, Kirti munk i 20'erne. Ngaba, den 27. februar 2009. Status ukendt.

4. Lobsang Kuncbok, ca. 18 år, Kirti munk. Ngaba, den 26. september 2011. Indlagt på hospital.

7. Kayang, 18 år, tidligere Kirti munk. Ngaba, den 7. oktober 2011. Død.

10. Tenzin Wangmo, 20 år, nonne, klostret Mame Dechen Chokorling. 3 km udenfor Ngaba, den 17. oktober 2011. Død.

13. Tenzin Phuntsog, munk i 40'erne, Karmaklostret. Khamar, Chamdo, TAR, den 1. december. Død.

16. Sonam Wangyal (Lama Sobba), munk i 40'erne. Darlag, Golog, Qinghai, den 8. januar 2012. Død.

2. Phuntsog, 20 år, Kirti munk. Ngaba, den 16. marts 2011. Død.

5. Lobsang Kelsang, ca. 18 år, Kirti munk. Ngaba, den 26. september 2011. Indlagt på hospital.

8. Choepel, 19 år, tidligere Kirti munk. Ngaba, den 7. oktober 2011. Død.

11. Dawa Tsering, 38 år, munk, Kardze-klostret. Kardze, den 25. oktober 2011. Status ukendt.

14. Tennyi, ca. 20 år, tidligere Kirti munk. Ngaba, den 6. januar 2012. Død.

17. Lobsang Jamyang, i 20'erne, tidligere munk fra Anduklostret. Ngaba, den 14. januar 2012. Død.

3. Tsewang Norbu, 29 år, munk fra Nyit-soklostret. Tawu, Kardze, den 15. august 2011. Død.

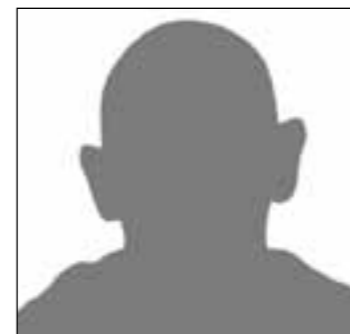
6. Kelsang Wangchuk, 17 år, Kirti munk. Ngaba, den 3. oktober 2011. Indlagt på hospital.

9. Norbu Damdrul, 19 år, tidligere Kirti munk. Ngaba, den 15. oktober 2011. Død.

12. Palden Choetso, 35 år, nonne, klostret Ganden Jangchup Choeling. Tawu, Kardze, den 3. november 2011. Antageligt død.

15. Tsultrim, ca. 20 år, tidligere Kirti munk. Ngaba, den 6. januar 2012. Død.

...

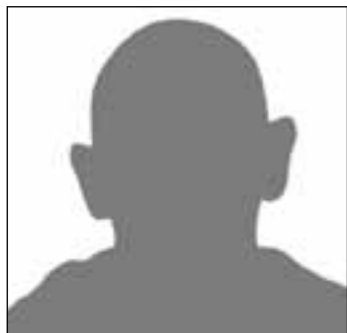
...

21. Rinzin Dorje, 19 år, muligvis munk. Ngaba, den 8. februar 2012. Status ukendt.

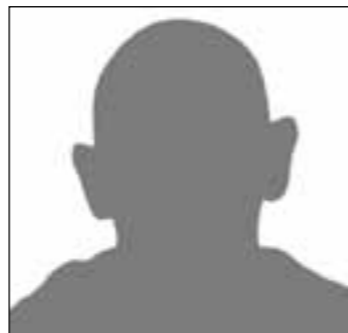
24. Lobsang Gyatso, 19 år, Kirti munk. Ngaba, den 13. februar 2012. Status ukendt.

...

22. Sonam Rabyang, i 30'erne, munk, Labklostret. Triwang, Tridu, Kyegudo, Qinghai, den 9. februar 2012. Hospitalsindlagt.

25. Tamchoe Sangpo, i 30'erne, munk, klostret Bongbak Ewam Tare Shedrup Dbargey Ling. Sengge, Themchen, Tsonub, Qinghai, den 17. februar 2012. Død.

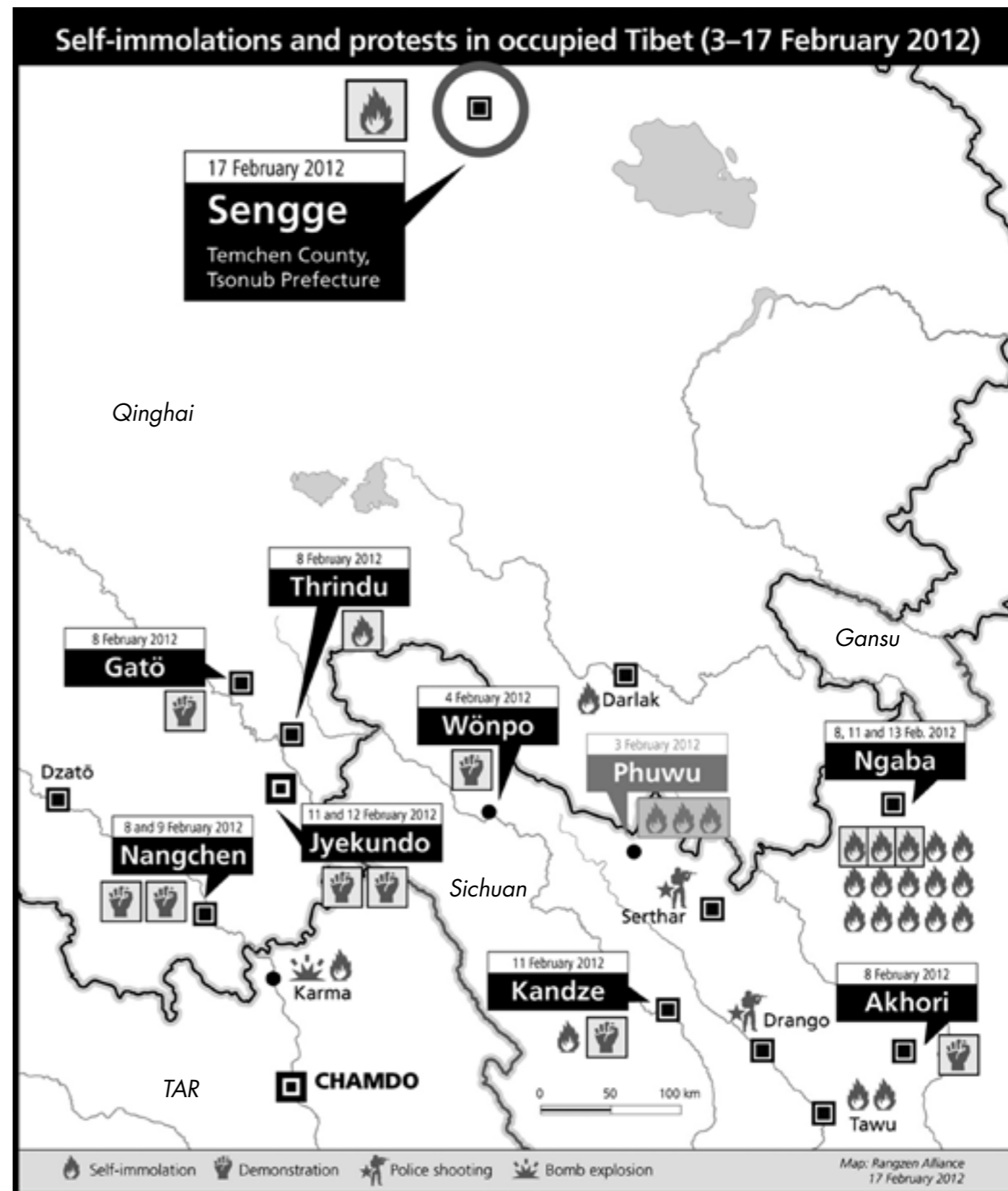

18-20. (Ubekræftet) Tre nomader, inkl. Tsabtsel Tsering og Gyalri. En af dem var 60 år. Serthar, Kardze, den 3. februar 2012. En af de 3 er død.

23. Tenzin Choedron, 18 år, klostret Mame Dechen Chokorling. 3 km udenfor Ngaba, den 11. februar 2012. Død.

Kilde: <http://www.savetibet.org/resource-center/maps-data-fact-sheets/self-immolation-fact-sheet>

Lama Sobhas sidste meddelelse

Oversat af Ida Routbe og Anders H. Andersen

Den 8. januar satte den tibetanske lama Sobha ild til sig selv i byen Darlag i Golog, der er en del af Amdo. Han døde kort tid efter. Ifølge International Campaign for Tibet var Sobha en respekteret og populær buddhistisk læremester i begyndelsen af fyrrerne, der bl.a. havde oprettet en grundskole og et plejehjem. ICT's kilder fortæller, at de lokale myndigheder i Golog i 2011 havde nægtet at forny Sobhas kinesiske pas, som han skulle bruge til at rejse til Indien for at deltage i Dalai Lamas Kalachakrabelæringer i Bodh Gaya. Før hans selvmord havde de lokale myndigheder også forhindret ham i at øge antallet af elever i den skole, han havde oprettet.

Sobha er den første reinkarnerede lama, der har begået selvmord ved at sætte ild til sig selv. Før hans selvfbrænding optog han et ni minutter langt bånd, som vi her bringer uddrag fra. Båndet blev fundet i lamaens tøj efter hans død.

Uddrag af Lama Sobhas sidste meddelelse

Til alle de seks millioner tibetanere, inklusive de, der lever i eksil – jeg er taknemmelig over for Pawo Thupten Ngodup [eksiltibetaner der satte ild til sig selv i Delhi den 27. april 1998] og alle andre tibetanske helte, som har ofret deres liv for Tibet og for en genforening af det tibetanske folk; til trods for at jeg er i fyrrerne, har jeg indtil nu ikke haft deres mod. Men jeg har gjort mit bedste for at lære fra mig på alle de traditionelle vidensområder, inklusive buddhismen.

Dette er det 21. århundrede, og dette er året hvor så mange tibetanske helte er døde. Jeg ofrer dels min krop for at udtrykke solidaritet med dem i kød og blod og dels for at søge frelse gennem den tantriske ære, det er at ofre sin krop. Det er ikke for at opnå personlig berømmelse eller hæder.

Jeg giver min krop bort som en ofring af lys, der skal jage mørket væk for at udfri alle væsener fra lidelse og for at lede dem – som hver og en har været vores mor i fortiden og som alligevel er blevet forledt af uvidenhed til at begå umoralske handlinger – til Amitabha, Buddhaen af uendeligt lys. Mit offer af lys er for alle levende væsener, selv så ubetydelige som lus og luseæg, for at fordrive deres smerte og lede dem til oplysning.

[...] Jeg gør hverken dette for mig selv eller for at indfri et personligt ønske eller for at opnå ære. Jeg ofrer min krop med den samme faste overbevisning og rene hjerte, som Buddha modigt gav sin krop til en sulten huntiger [for at undgå at hun åd sine unger]. Alle de tibetanske helte har også ofret deres kroppe ud fra samme principper. Men i praksis syntes deres liv at ende i en slags vrede. Derfor – for at lede deres sjæle ind på vejen til oplysning – siger jeg bønner der kan føre dem til Buddhatilstanden.

Må alle åndelige lærere og lamaer i Tibet såvel som i eksil leve længe. Jeg beder især for, at Hans Hellighed Dalai Lama vil vende hjem til Tibet og blive her som Tibets verdslige og åndelige leder.

[...] Til alle mine spirituelle brødre og søstre samt de troende, der lever

andetsteds: I må forene jer og arbejde sammen for at bygge en stærk og blomstrende tibetansk nation i fremtiden. Dette er alle de tibetanske heltes eneste ønske. Derfor må I undgå enhver uenighed iblandt jer uanset, om det gælder landstridigheder eller stridigheder om vand. I er nødt til at opretholde enhed og styrke. Giv kærlighed og uddannelse til børnene, som skal studere hårdt for at mestre alle de traditionelle vidensområder. De ældre bør udføre spirituelle handlinger såvel som bevare og beskytte tibetansk sprog og kultur ved at bruge alle deres evner og ved at involvere jeres krop, tale og sind. Det er ekstremt vigtigt ægte at praktisere de buddhistiske principper for at gavne den tibetanske sag og også for at lede alle væsener ad vejen til oplysning.

[...] Til alle mine spirituelle venner i eksil: jeg vil gerne opfordre jer til ikke at være kede af det. Hvis I målrettet beder til de spirituelle lærere og lamaer, vil vi blive uadskillelige, indtil vi når oplysningen. Jeg vil gerne sige det samme til ældre mennesker og offentligheden i øvrigt. Husk, både i tider med glæde og i tider med sorg, eller for den sags skyld under alle omstændigheder, er vores eneste tilflugt de tre juveler. Dette må I aldrig glemme. Tashi Delek.

Kilde: <http://www.savetibet.org/media-center/ict-news-reports/barrowing-images-and-last-message-tibet-first-lama-self-immolate>

LHAKAR-BEVÆGELSEN TIBETS EGEN SATYAGRAHA

Af Anders H. Andersen, oversættelse af Ida Routhé

Folkeopstanden i foråret 2008 markerede på mange måder en ny tid for Tibet. En af udløberne var en ny følelse af sammenhold blandt tibetanere på tværs af regionale, sociale og religiøse skel. Centralt står bevidstheden om at være tibetaner. I en tid hvor befolkningen på det tibetanske plateau er udsat for et voldsomt kulturelt pres fra det moderne Kinas fremmarch kombineret med en knægtelse af ytringsfriheden og voldsomme indgreb mod religionsfriheden, er selve det at manifestere sin tibetanske identitet blevet et politisk udsagn. Det er den tibetanske kulturs overlevelse der er på spil.

Siden 2008 er en kulturel bevægelse langsomt vundet frem i Tibet og er nu blevet et samlingspunkt for tibetanere overalt i verden: Lhakarbevægelsen. „Lhakar“ er en sammentrækning af „*za lhakpa*“ (onsdag) og „*karpo*“ (hvid), dvs. „hvid onsdag“. Onsdage anses for at være lykkebringende og for at være Dalai Lamas „sjæledag“ (*la-za*).

Lhakarbevægelsen går ud på at markere sin tibetanske identitet og kultur hver onsdag: man tager traditionel tibetansk tøj på, taler kun tibetansk og handler kun i tibetanske butikker. Kinesiske og vestlige beklædningsgenstande bruges ellers af næsten alle tibetanere i dag, og mange taler et sprog, der ikke blot har et stort antal kinesiske låneord, men som rent faktisk skifter mellem tibetanske og

kinesiske sætninger. Forretningslivet i Tibets byer er mere kinesisk end tibetansk. Alt det betyder, at lhakar ikke kun er en kulturel, men også en politisk bevægelse: den markerer en modstand mod, at Kina undertrykker tibetansk identitet og krænker tibetanernes ret til selv at bestemme deres egen tilværelse og fremtid. Markeringen af tibetansk identitet og den kulturelle genoplivning, som den indebærer, er også båret frem af musikere, kunstnere og forfattere i Tibet.

Eksiltibetanerne og den globale Tibetbevægelse, som Støttekomiteen er en del af, har i dag gjort det til et vigtigt mål at gentage og give genlyd til den kulturelle modstand, der finder sted i Tibet. Det mod og de ofre, som den fredelige modstand i Tibet kræver, skal ikke gå ubemærket hen. Det er en modstandsform, der fortjener stor respekt, og som er stærkere, end man umiddelbart skulle tro.

Som hjemmesiden lhakardiaries.com anfører om markeringerne af tibetanskhed:

„Disse handlinger, der alle andre steder i verden ville synes uskyldige, har enorm betydning inde i Tibet. Sådanne demonstrationer af modstand er ikke kun inspirerende som vidnesbyrd om beslutsomheden hos tibetanere, der lider under voldsomme overgreb. De er også tydelige tegn på den næste fase i den tibetanske frihedsbevægelse:

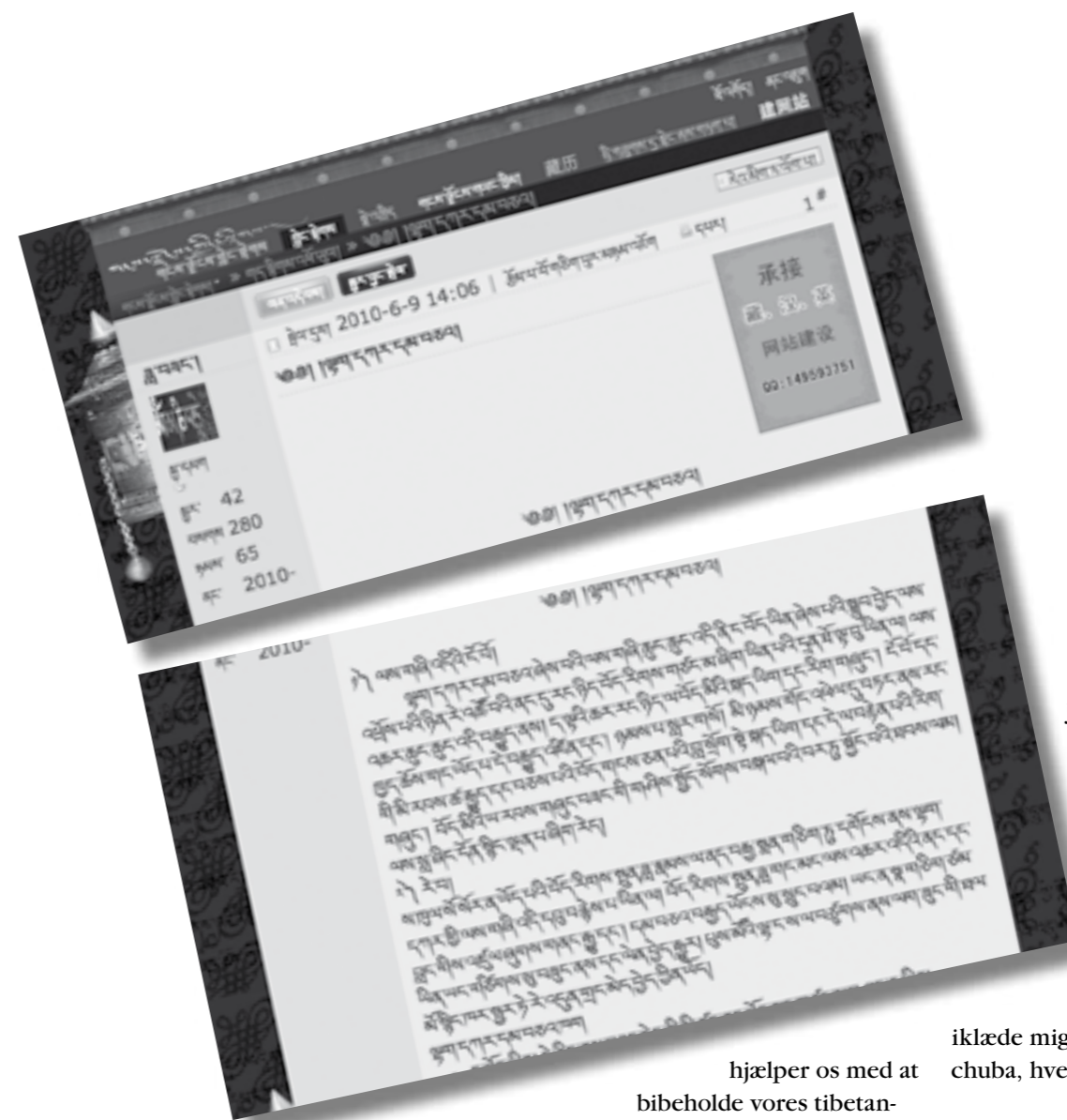
ikke-samarbejde. Vi tror at dette ultimativt kan være vores vigtigste våben og Kinas svageste punkt“¹.

Den eksiltibetanske blogger Tendor betegnede den 1. august 2010 lhakarbevægelsen som „Tibets egen satyagraha“². Satyagraha – sanskrit for „insisteren på sandhed“ – blev udviklet af Mahatma Gandhi og brugt i den indiske uafhængighedsbevægelse og modstanden mod britisk kolonialisme. Lhakar synes dog at være en mere pragmatisk og mindre konfrontatorisk tilgang til modstand mod et undertrykkende regime.

BEVÆGELSENS OPRINDELSE

Det er ikke helt klart, hvordan lhakarbevægelsen startede, men den begyndte for alvor at blive omtalt ved sit nuværende navn uden for Tibet efter den 9. juni 2010, hvor en blogger i Tibet lagde et manifest kaldet „Lhakarløftet“ ud på den tibetanske hjemmeside Tibet123.com³, der blev lukket ned af de kinesiske myndigheder kort tid efter. Denne tekst blev senere oversat til engelsk og lagt ud på bloggen High Peaks Pure Earth, der redigeres af tibetaneren Dechen Pemba. Forneden bringer vi en dansk oversættelse af lhakarløftet.

I en blogopdatering den 4. februar 2010⁴ havde Dechen Pemba rapporteret om en øget aktivitet af tibetanske bloggere, der skrev indlæg om at være

tibetaner. En del af indlæggene refererede til en tibetansksprog video kaldet „Jeg er tibetaner“⁵, der først blev lagt ud på en kinesisk videohjemmeside den 19. december 2009. Her giver mange forskellige tibetanere i Amdo i en enkelt sætning hver deres bud på, hvad det er, der gør dem til tibetanere.

LHAKAR-LØFTET

1. Bevægelsens natur

Denne beskedne bevægelse kaldet Lhakar udspringer fra det faktum, at jeg er tibetaner, og skal tjene som en påmindelse i hverdagen om vores tibetanskhed. Gennem denne bevægelse genskaber, moderniserer og bevarer vi vores sprog, kultur, identitet og tradition.

Via denne teknik kan vi bevare Snelandets folks sjælesprog indtil menneskehedens ophør. Denne teknik

hjælper os med at bibeholde vores tibetanske kultur, god tibetansk etik og de traditioner, der stammer fra vores sjælesprog. Denne teknik er nem og meningsfuld.

2. Forventning

Denne Lhakarbevægelse begyndte i forventning om at kunne fungere som en helbredende medicin mod hundredvis af sygdomme for tibetanske brødre og søstre, der bor i alle regioner. Jeg håber, at mange tibetanske brødre og søstre vil deltage i denne bevægelse uden invitation og følge de otte løfter eller bare et af dem. Jeg anmoder alle tibetanere om at holde disse løfter, mens jeg går ned på knæ og ydmygt folder mine hænder på mit bryst og fremsætter denne anmodning et utal af gange.

LHAKAR:

Jeg er tibetaner, fra i dag vil jeg udelukkende tale tibetansk i min familie.

Jeg er tibetaner, fra i dag vil jeg udelukkende tale rent tibetansk, når jeg møder en anden tibetaner.

Jeg er tibetaner, fra i dag vil jeg hver dag minde mig selv om, at jeg er tibetaner, til jeg dør.

Jeg er tibetaner, fra i dag vil jeg udelukkende

ikklæde mig traditionelt tibetansk tøj, chuba, hver onsdag.

Jeg er tibetaner, fra i dag vil jeg udelukkende tale tibetansk hver onsdag. Jeg er tibetaner, fra i dag vil jeg lære det tibetanske sprog. Jeg er tibetaner, fra i dag vil jeg stoppe med at spise kød og udelukkende spise en vegetarisk diæt og dermed optjene fortjeneste hver onsdag. Jeg er tibetaner, fra i dag vil jeg udelukkende benytte mig af tibetansk, når jeg ringer eller sender en besked til andre tibetanere.

- 1) <http://lhakardiaries.com/about/>
- 2) <http://yarlungraging.blogspot.com/2010/08/tibets-own-satyagraha.html>
- 3) Se <http://highpeakspureearth.com/2011/white-wednesday-the-lhakar-pledge/> (se fotos).
- 4) <http://www.highpeakspureearth.com/2010/02/i-am-tibetan.html> (findes ikke længere, men teksten blev udsendt på Støttekomiteen for Tibet's Tibetnytliste den 8. februar 2010)
- 5) <http://vimeo.com/9203330>

Uighurerne — et ubelejligt folkeslag

Af Ida Roulbe

Det er ikke kun i Tibet, at Kina undertrykker den oprindelige befolkning. I Xinjiangprovinsen, også kaldet Østturkistan, hvor uighurerne lever, finder en tilsvarende, men mindre medieomtalt, undertrykkelse sted. Sammen med det tibetanske plateau og Indre Mongoliet udgør Xinjiang over halvdelen af Kinas samlede areal, og da regionerne samtidig er rige på naturressourcer, er folkeslagene i disse regioner et særligt problem for Kina, der slår hårdt ned på enhver trussel mod landets „enhed“.

Konfliktens baggrund

I Xinjiang bor der ca. 8 millioner uighurer og et lignende antal kinesere. Siden kommunisternes magtovertagelse i Kina har uighurerne været under voldsomt pres på grund af Kinas befolkningspolitik, der (som i Tibet) har opmuntret kineserne til at flytte til Xinjiang. Geografisk er provinsen den største i Kina, og da den grænser op til Rusland, Mongoliet, Kasakhstan, Kirgisistan, Tadjikistan, Afghanistan og Pakistan, ligger den et meget strategisk og politisk omtåleligt sted. Provinsen er desuden rig på olie, gas og mineraler. Ifølge Dansk Flygtningehjælp er uighurerne ret til selvbestemmelse (formentlig) krænket, eftersom Xinjiang før den

kinesiske tilstedeværelse var selvstændigt og suverænt. „At Xinjiang er en autonom provins er efter flere iagttageres mening uden videre indhold. Xinjiangs integration (assimilation) i det kinesiske rige er stort set kun sket ved, at kinesere har bosat sig i Xinjiang og plejet de politiske, militære og økonomiske forbindelser med videre til resten af Kina“, lyder det i et baggrundsnotat udfærdiget af samme.

Uighurnes sprog og etnicitet adskiller sig markant fra kinesernes. De er hovedsageligt muslimer og taler et tyrkisk sprog. Deres kamp for selvstændighed har aldrig fået den samme opmærksomhed i den vestlige verden som tibetanernes, hvilket kan have flere årsager. Da modstanden ofte har været meget voldelig, og uighurerne ikke, som tibetanerne, har en stærk og karismatisk leder, har situationen ikke formået at vække omverdenens sympati i samme grad som Tibet-konflikten. Desuden er muslimer bare ikke lige så populære som tibetanere, sagde den uighurske menneskerettighedsaktivist Rebiya Kadeer til DR's Orientering den 5. juli 2011.

Udvikling efter 11. september

I juni 2011 indgik Kina en strategisk alliance med Rusland, Kasakhstan,

Tadjikistan, Kirgisistan og Usbekistan, en alliance hvis formål skulle være at inddæmme og isolere de såkaldte separatistbevægelser, deriblandt uighurerne, der ønsker et frit Xinjiang. Et andet af alliansens formål er at afholde vestlige magter fra at blande sig politisk og militært i regionen. Siden 11. september 2001 er kursen over for oprørsbevægelser og religiøs fundamentalisme i regionen skærpet, og det er blevet lettere for den kinesiske regering at legitimere sin stramme kurs i Xinjiang overfor omverdenen. Det er også blevet sværere for uighurerne at vinde international sympati, da visse af deres oprørsbevægelser er blevet sat i forbindelse med Osama Bin Ladens Al Qaida-netværk, og en mindre del af dem har stået bag adskillige terroraktioner i Kina. Flere af bevægelserne har efter sigende også forbindelser til den islamiske organisation Hizb-ut-Tahrir.

Kina har forsøgt at benytte sig af den terrorfrygt, der har hersket siden 11. september, ved at prøve på at få uighurnes modreaktion på den kinesiske undertrykkelse til at fremstå som et islamisk oprør. USA har dog ikke indvilget i at sætte de uighurske oprørere på deres terrorliste, da der ikke er tale om hverken international terrorisme eller nogen konkret trussel mod USA.

Diskrimination og forfølgelse

Oprørsbevægelsernes ønske om løsrivelse fra Kina har bevirket en kraftig reaktion fra de kinesiske myndigheder. Der findes flere tusinde politiske fanger, hvoraf en del henrettes, og politisk forfølgelse af uighurer i Xinjiang er meget udbredt. Alle der deltager i demonstrationer, uddeler materiale eller udviser mistænkelig adfærd i de kinesiske myndigheders øjne, risikerer forfølgelse. I 1998 blev en lektor anholdt og idømt 11 års fængsel for sin forskning i uighurnes historie. Også familiemedlemmer til politisk aktive er i fare for at blive forfulgt eller fængslet. Tortur af fanger i politiets og militærets varetægt er desuden ikke ualmindeligt, og mange af de anholdte fængsles og henrettes uden dom og rettergang.

Som en konsekvens af kinesernes syn på uighurerne som mindreværdige, oplever uighurerne diskrimination på mange fronter. Kineserne holder uighurerne udenfor de magtfulde poster i landet, i skolerne begrænses undervisning på uighurnes modersmål, og de troende uighurer oplever restriktioner og manglende respekt fra kinesernes side. Kun imamer, moskeer og koranskoler, der er officielt godkendt af de kinesiske myndigheder, må virke i Xinjiang, og i statsskoler må

muslimske studerende hverken bede, have koranen på sig eller overholde ramadanen. Man kommer desuden ikke langt i det kinesiske samfund som muslim, da det er forbudt at være religiøs, hvis man vil være medlem af Kinas Kommunistparti, et godt udgangspunkt for jobs og forbindelser.

En kamp mod Goliat

Selvom den økonomiske vækst i Xinjiang højst sandsynligt vil stige over de kommende år, er det tvivlsomt, hvor meget uighurerne vil få det at mærke. I takt med privatiseringen i provinsen er uligheden mellem kinesere og uighurer taget til; da staten ejede al industri var der en kvoteordning for uighurer, i dag sidder kineserne tungt på erhvervslivet, mens arbejdsløsheden blandt uighurerne er høj. Veluddannede uighurer har svært ved at finde jobs svarende til deres kvalifikationer, mens de resterende, hvis traditionelle færdigheder er blevet mere eller mindre ubrugelige, er røget af i farten. Mange uighurer føler sig som en underklasse i eget land uden nogen reel indflydelse og med følelsen af, at deres kultur, sprog og identitet smuldrer væk mellem hænderne på dem.

Ifølge Rebiya Kadeer vil uighurerne ikke længere acceptere den kinesiske undertrykkelse, og en

revolution á la de nordafrikanske vil komme, siger hun. Før troede uighurerne, at der med tiden ville komme fred mellem dem og kineserne, men i dag har de, ifølge Rebiya, mistet håbet. I de fleste kineseres øjne fremstår uighurerne som utaknemmelige og tilbagestående, en hindring på Kinas vej til materiel velstand og storhed. En vej hvorpå der ikke er plads til ubelejlige folkeslag og deres rettigheder.

Kilder:

www.flygtning.dk, *Uighurerne - baggrundsnotat om en glemt minoritet i Kina og Centralasien*

www.dr.dk/P1/orientering/indslag/2011/08/09/151350_1_2_1_1_btm

www.dr.dk/P1/orientering/indslag/2011/07/05/151520_5_btm

www.metteholm.com/?q=node/668
<http://www.metteholm.com/?q=node/586>

<http://flemmingytzen.com/2011/05/05/i-imperiets-graenseland/>

De fleste af uighurerne er muslimer. Billedet viser den største moske i Lhasa © Anders H. Andersen

ØSTTIBETS HISTORIE, POLITISKE STATUS OG NATIONALISME

Af Anders H. Andersen

De fleste af de demonstrationer, der finder sted i Tibet nu, foregår i Østtibet. Det er et område med en kompliceret historie, da de forskellige områder har haft forskellig politisk status, og da der mange steder har været overlappende og sameksisterende styreform.

Tibet hedder Bod (udtales „bø“) på tibetansk. For de fleste tibetanere henviser Bod til hele det område på det tibetanske plateau, hvor der er en oprindelig tibetansk befolkning. Dette „etnografiske Tibet“ opdeles traditionelt i hovedregionerne Ü-Tsang, Kham og Amdo. Derfor kalder tibetanerne også deres land Cholka Sum (de tre provinser). Med et areal på 2,47 mio. km² – svarende til 58 gange Danmarks størrelse – dækker Tibet 1,6 % af jordens samlede landoverflade.

Den tibetanske regering i Lhasa havde frem til 1950 kun effektiv kontrol over Ü-Tsang og Chamdo regionen i Kham. Området kaldes også Centraltibet og svarer nogenlunde til det område, der i 1965 blev omdøbt til Tibet Autonome Region (TAR).

De øvrige dele af Tibet blev efter den kinesiske besættelse i 1949-51 indlemmet i provinserne Gansu, Qinghai, Sichuan og Yunnan, hvor de formelt fik status som „autonome“ præfekturer eller amter. Når den kinesiske regering omtaler Tibet (kin. Xizang), refererer den kun til TAR. De fleste vestlige myndigheder og medier har i vid ud-

strækning overtaget denne definition, men den er på mange måder forkert.

Store dele af de tibetanske områder udenfor Centraltibet var nemlig i praksis selvstændige småstater eller nomadestammer frem til invasionen. Kun de tibetanske områder, der stødte op til Kina, var under egentlig kinesisk administration i 1949. Kinas annekstion af disse områder fandt sted for op til flere hundrede år siden.

Overfor Kina gjorde regeringen i Lhasa med jævne mellemrum krav på de områder i Amdo og det centrale og østlige Kham, som den anså for at være kinesisk besat tibetansk territorium. De centraltibetanske myndigheder nød her en vis autoritet og nogen indflydelse, især via netværket af religiøse institutioner. Da Amdo og det meste af Kham blev invaderet af PLA i 1949-50, ydede Lhasa dog ingen militær hjælp.

POLITISK ORGANISATION I AMDO OG KHAM

Der findes endnu ingen fyldestgørende beskrivelser på vestlige sprog af politisk organisation gennem tiderne i de dele af Kham og Amdo, der var udenfor Lhasas politiske kontrol, ikke engang af de enkelte politiske enheder. De vigtigste kilder på vestlige sprog er Teichman 1922 (Kham), Thomas 1949 (Amdo), Chen 1949 (Sikhang), Rock 1956 (Amdo/Golok), Kolmas 1968 (Derge), Thargyal 1985

(Derge/Zilphu Khog), Ren & Tshedbang 1991 (Kham), Samuel 1993, Marshall & Cooke 1997, Nietupski 1999 (Labrang), Epstein (red.) 2002 (Kham) og Huber (red.) 2002 (Amdo). Dertil kommer rejseberetninger og værker skrevet af kristne missionærer som Edgar (Kham), Ekvall (Amdo) og Hermanns 1949 (Amdo). De tibetanske stemmer er få (fx J. Norbu 1979). Nedenstående gennemgang kan dårligt yde områdets meget komplekse politiske organisation og etnografi retfærdighed.

I litteraturen beskrives Amdo generelt som et nomadesamfund med en stammeorganisation¹ og Kham især som et landbrugssamfund med en småstatsorganisation. Virkeligheden var mere kompliceret, bl.a. fordi der også fandtes landbrugssamfund i Amdo og nomader i Kham. Befolkningens tibetanske kulturelle karakter var desuden ikke entydig. Den cementeredes først i løbet af de 2 århundreder, hvor Amdo og Kham var dele af det tibetanske imperium.

1 Nomaderne levede typisk i teltgrupper (ru-skor), der igen var organiseret i stammer (tsho) eller klaner (rus eller rgyud), som igen kunne indgå i forbund, fx Golok (Samuel 1993:92-93 og Gelek 1998:52). Der er dog ikke fuld enighed om oversættelserne af de tibetanske begreber, som også synes at variere fra område til område.

I det 13. og det 17.-18. århundrede var Amdo domineret af mongolske herskere, og mongolske befolkningsgrupper udgjorde en væsentlig bestanddel af det etniske puslespil sammen med andre etniske grupper i randområderne af det tibetanske plateau, men befolkningen her var i øvrigt overladt til sig selv. Den 5. Dalai Lama opnåede kontrol over Kham og stor indflydelse i Amdo i det 17. århundrede. Den administrative kontrol, som regeringen i Lhasa fik over det centrale og østlige Kham i sidste halvdel af det 17. århundrede, mistede den stort set igen i løbet af det 18.²

I det 18. århundrede begyndte Qing at gøre sin magt gældende i både Amdo og Kham i et forsøg på at annektere områderne og bringe dem under nyoprettede kinesiske provinsadministrationer, men det lykkedes aldrig helt, heller ikke i første halvdel af det 20. århundrede, hvor provinserne forsøgte at håndhæve suveræniteten i de tibetanske områder. I modsætning til Lhasas suveræne position i den centraltibetanske stat gennemførte Kina aldrig et magtmonopol i Østtibet. De fleste småstater og stammer beholdt her deres egne hæere og blev ikke integrerede dele af en statsadministration. De lokale tibetanske ledere var formelt under en form for kinesisk overhøjhed og ikke egentlig suveræniteten.³ Dermed bevarede de lokale politiske konstruktioner også en større betydning for lokal identitet. Generelt opnåede Kina kun effektiv administrativ kontrol over de lavere beliggende grænseområder, hvor kinesiske indvandrere bosatte sig (cf. Andersen, Cooke & Wills 1995:84-88). Selv den kinesiske møntfod var ikke gangbar i Kham (ibid.).

2 Omfanget af Lhasas politiske magt i Østtibet i det 19. århundrede er endnu aldrig blevet behandlet indgående i litteraturen.

3 Siden Ming dynastiet (1368-1644) har Kina anvendt begrebet „indfødt høvding“ (tusi) om lokale „barbariske“ herskere, der fik tildelt en rang af kejseren, og hvis territorium blev en slags indirekte styret protektorat (Wiens 1967:201-266).

I Amdo adopterede flere ikke-tibetanske befolkningsgrupper i løbet af det 18.-20. århundrede tibetansk kultur, bl.a. mongolerne i Yulgan/Sogwo (kin. Hénan) i Malho præfektur (Rock 1956:57 og Nietupski 1999:21). Kinesisk kolonialisering af det gamle tibetanske kongedømme Tsongkha i Xiningdalen fik i det 19. århundrede tibetanske bønder til at flytte op i de omkringliggende bjerge og til Chabchaområdet syd for Kokonorsøen. De mongolske stammer, der levede her, blev af tibetanerne trængt længere mod vest (Chang 1949:340-1 og Hermanns 1949:28). I første halvdel af det 20. århundrede havde kinesiske muslimer magten i Qinghaiprovinsen, og et antal tibetanere blev omvendt til islam.

Da Nyarongområdets leder i 1860 erobrede det meste af Kham og Golok, var det militærstyrker fra Lhasa, der genoprettede status quo og til gengæld opnåede kontrol over Nyarong fra 1865 til 1904, hvor området igen blev afstået til Kina mod en krigsskadeerstatning (Adshad 1984:62). Den centraltibetanske stat udtrakke også i andre tilfælde sin indflydelse ud over sine egne grænser, idet den havde repræsentationer i fx Tongkhor⁴ (kin. Huangyuan) 50 km vest for Xining og Dartsedo (kin. Kangding).

I praksis modsatte flere tibetanske områder i Amdo og Kham sig ikke blot kinesisk overhøjhed, men var helt uafhængige af både Kina og Centraltibet. Fx holdt nomadefolkningen i Golok stand mod Qinghais provinsregering og senere PLA's gentagne forsøg på at undertvinge dem militært helt frem til 1952 (Goldstein 1996:5). Det viser samtidig, at selv nomadernes styreform kunne være territorielt baseret. Modsat vestlige rejsendes og kinesiske beskrivelser af disse stammer som primitive, anarkistiske røverbander viser Wehrli, at de snarere (eller desuden) kan siges at have forsvaret deres græn-

4 Kontoret blev oprettet af den 3. Dalai Lama i 1579 eller 1580 og fungerede tilsyneladende frem til begyndelsen af det 20. århundrede (Shakabpa 1984 [1967]:96).

ser, og at dette forsvar var centralt organiseret i hver stamme gennem tvungen militærtjeneste (1991). Golok bejlede dog på flere tidspunkter til Lhasa. To høvdinge underkastede sig den tibetanske regerings guvernør i Kham, og en stor del af Golokbefolkningen måtte flygte til Nagchu i Centraltibet i 1938 for at søge beskyttelse mod Qinghais militærstyrker, før de igen vendte hjem i 1944 (Wehrli 1991). Hvad angår de fleste andre lokaliteter i Kham og Amdo, har forskere som Nietupski (1999) og Coleman (2002) vist, at en analyse af de lokale magtforhold i modsætning til Samuels negative definition af tibetanske områder som „statsløse“ bedst lader sig gøre som en sammenstilling og afbalancering af flere forskellige magthavere i en „cultural nexus of power“, der har givet en vis stabilitet i et område uden nogen afklaret politisk status.

MODERNISME I ØSTTIBET

På trods af manglende kinesisk administrativ kontrol havde kinesisk modernisme indflydelse i Amdo og Kham før 1950 i højere grad, end britisk modernisme påvirkede Centraltibet, og det har haft varig betydning for Tibets historie. Dertil kom en begrænset, lokal vestlig indflydelse gennem kinesisk støttede kristne missionærer i Amdo og Kham.⁵

I modsætning til i Centraltibet havde befolkningen i Kham og Amdo en kollektiv erindring om kinesisk imperialism, der strakte sig mindst to århundreder tilbage i tiden. Som flere nationalismeteorikere viser, skaber konfrontationen med et fremmed folks imperialism og modernistiske påvirkning ofte grobund for bevidsthed om egen national identitet, og det blev også tilfældet i Amdo og Kham.

5 Missionærernes mulighed for tilstedeværelse i Kina og i det kinesisk kontrollerede Østtibet var et resultat af især britisk imperialistisk politik siden midten af det 19. århundrede, hvor Storbritannien gennemtvang en traktat, der forpligtede Kina til at tillade og beskytte kristne missionærer (Teichman 1922:226).

I Amdo var lokale, decentrale selvforsvarsbevægelser almindelige som modtræk mod muslimsk eller kinesisk indtrængen og kamp om landområder før 1949, men denne modstand og de andre komplekse relationer mellem tibetanere og andre etniske grupper har aldrig været genstand for en indgående behandling i litteraturen, og der refereres kun til den i forbifarten.⁶ Et enkelt eksempel er det mere eller mindre autonome tibetanske område administreret af Labrang klosteret i Amdo på grænsen af det tibetanske plateau. Her vandt modernismen indpas i slutningen af 1920'erne i form af sekulære undervisningstilbud igangsat af munke, der aktivt forsøgte at fremme tibetansk sprog og historisk bevidsthed, men som også underviste i kinesisk sprog og historie (Nietupski 1999:98). Det skete i samarbejde med det kinesiske Nationalist Youth Corps. I deres blad argumenterede den lokale tibetanske hærfører, Apa Alo, på et tidspunkt, at de tibetanske nomadeområder i Amdo udgjorde en reel politisk enhed, og at den fortjente officiel anerkendelse (ibid.). Nietupski fortæller ikke, om målet var at blive en provins eller et uafhængigt land.

Fra 1904 til Qing-dynastiets fald i 1911 lykkedes det kinesiske hærstyrker midlertidigt at afsætte alle tibetanske ledere i Kham og påbegynde et reformprogram inspireret af modernistisk - og kolonialistisk - tankegods (Coleman 2002:50).⁷ Sichuanprovinsens grænsekommisær, Zhao Erfeng, der selv sammenlignede sine reformtiltag med bl.a. japanernes rolle på Hokkaido og briternes i Australien, opmuntrede kinesere til at migrere

⁶ Eugen Wehrli's oplæg fra 1991 er banebrydende, men det er meget kortfattet, og så vidt jeg ved aldrig blevet hverken udgivet eller fulgt op af mere detaljerede studier. Nietupskis værk fra 1999 er det første grundige studium af et enkelt autonomt tibetansk område, men fokus ligger her især på amerikanske missionærs rolle.

⁷ Ideen om at „udvikle“ Kham havde til formål at øge Kinas økonomiske udbytte i form af landbrugsprodukter og råstoffer (Sperling 1976:11).

til Kham og erklærede fx alle lokale tibetanere for kejserens undersåtter, tog magten fra klostrene, begrænsede antallet af munke, forbød polygami og himmelbegravelse, påbød børn at have bukser på og forlangte, at alle skulle tage kinesiske efternavne (Lamb 1966:189 og Sperling 1976:19 og 23). Zhao etablerede også skoler og inviterede udenlandske eksperter til at assistere med udbygningen af infrastrukturen og minedriften. Den moderne skoleuddannelse skabte en lille, men betydningsfuld, generation af tibetanske intellektuelle og politiske figurer, der senere skulle spille ledende roller, både blandt de tibetanere, der samarbejdede med de kinesiske besættelsesstyrker, og de, der organiserede den væbnede modstand.

Lokalbefolkningen oplevede generelt den kinesiske magtudøvelse under Zhao som voldsomme overgreb mod dem og deres kultur, og det udmøntede sig i væbnet modstand. I 1930'erne opstod der lokale tibetanske visioner om Kham som en samlet politisk enhed. Det skete i takt med, at kinesiske ideer siden 1903 om Kham som en samlet provins, Xikang, modnedes og endeligt materialiseredes den 1. januar 1939 (Peng 2002). Peng analyserer, hvad han kalder de tre vigtigste tibetanske nationalistiske bevægelser i Kham og viser, hvordan de udsprang af forsøgene på at etablere Xikang. Alle tre oprør blev anført af tibetanere fra Batang, der i længere tid havde samarbejdet med de lokale kinesiske myndigheder, men som nu kæmpede for lokal selvbestemmelse eller uafhængighed i Kham. Det er ikke tilfældigt, at både kinesisk og eksiltibetansk historiografi helt har ignoreret disse bevægelser (p.63).

Mens Peng gør en indsats for at genindskrive tibetanske stemmer i historien, er det vigtigt at påpege, at han selv fuldstændigt overser de andre lokale selvstændighedsbevægelser i Kham, som nævnes i litteraturen. Som han selv skriver, er hans analyse mangelfuld, fordi den næsten udelukkende hviler på kinesiske kilder (p.57).

I tidlige publikationer udgivet af eksiltibetanere får vi i korte glimt indblik

i andre selvstændighedsbevægelser i Kham i 1930'erne, som ikke alle kan føres tilbage til kinesisk modernistisk uddannelse og indflydelse. Ifølge Shakabpa angreb hjemmefærdsstyrker under den magtfulde handelsmand Topgyal Pandatshang således i 1934 den tibetanske hær og indtog Markham indenfor Centraltibets sydøstlige grænse (1984 [1967]:277). Pandatshang havde planer om at forene Kham i en uafhængig stat. Tre måneder senere havde tibetanske regeringsstyrker genoprettet kontrollen og fortrængt Pandatshang til Batang på den kinesiske side af grænsen. J. Norbu gengiver en anden episode, hvor en tilsyneladende uddannet kvinde fra en „høvdingeslæggt“ i Nyarong, Chime Dolma, i 1935-39 angreb både de lokale republikanske styrker og indtrængende soldater fra den Røde Hær under deres Lange March i et forsøg på at opnå lokalt tibetansk selvstyre (1979:44-5). Det er også interessant at bemærke, at mens to af de tre oprørsledere, som Peng nævner, havde gået i skoler etableret af Zhao Erfeng eller vestlige kristne missionærer, var den tredje en traditionelt uddannet tibetansk lama. Det viser, at det er utilstrækkeligt alene at søge grundlaget for tibetansk nationalisme i den tidlige modernisme i Tibet. Tibetansk buddhisme har været et helt centralt element i tibetansk selvforståelse gennem flere århundreder og har spillet en afgørende rolle for tibetansk politik ved siden af de regionale interessefællesskaber. Den har i høj grad skabt en transregional basis for en tibetansk nationalfølelse.

REFERENCER:

Adshead, S. A. M.

1984 Province and Politics in Late Imperial China: Viceregal Government in Szechwan, 1898-1911. Scandinavian Institute of Asian Studies, Monograph Series 50. London & Malmö: Curzon Press.

Andersen, Anders Højmark, Sarah Cooke & Michael Wills

1995 New Majority: Chinese Population Transfer into Tibet. London: Tibet Support Group, UK.

Chen Han-Seng

1949 Frontier Land Systems in Southernmost China: A Comparative Study of Agrarian Problems and Social Organization among the Pai Yi People of Yunnan and the Kamba People of Sikang. New York: International Secretariat, Institute of Pacific Relations.

Coleman, William M., IV

2002 The Uprising at Batang: Khams and its Significance in Chinese and Tibetan History. I: Lawrence Epstein (red.): Khams pa Histories: Visions of People, Place and Authority, pp. 31-56. Brill's Tibetan Studies Library 2/4. Leiden, Köln & Boston, MA: Brill.

Epstein, Lawrence (red.)

2002 Khams pa Histories: Visions of People, Place and Authority. Brill's Tibetan Studies Library 2/4. Leiden, Köln & Boston, MA: Brill.

Gelek

1998 The Washu Serthar: A Nomadic Community of Eastern Tibet. I: Clarke, Graham E. † (red.): Development, Society, and Environment in Tibet, pp. 47-58. Proceedings of the 7th Seminar of the International Association for Tibetan Studies, Graz 1995. Volume V. Beiträge zur Kultur- und Geistesgeschichte Asiens 24. Österreichische Akademie der Wissenschaften, Denkschriften, 262. Band. Wien: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften.

Goldstein, Melvyn C.

1996 Nomads of Golok: A Report. <http://www.cwru.edu/afil/tibet/golok.html>

Hermanns, Matthias

1949 Die Nomaden von Tibet. Die sozial-wirtschaftlichen Grundlagen der Hirtenkulturen in Amdo und von Innerasien. Ursprung und Entwicklung der Viehzucht. Wien: Verlag Herold.

Huber, Toni

2002 (red.) Amdo Tibetans in Transition: Society and Culture in the Post-Mao Era. Brill's Tibetan Studies Library 2/5. Leiden, Köln & Boston, MA: Brill.

Kolmas, Josef

1968 A Genealogy of the Kings of Derge. Sde-dge'i rGyal-rabs. Dissertationes orientales 12. Prague: Oriental Institute in Academia.

Lamb, Alastair

1966 The McMahan Line: A Study in the Relations between India, China and Tibet, 1904 to 1914. Volume I: Morley, Minto and Non-Interference in Tibet. Volume II: Hardinge, McMahon and the Simla Conference. London: Routledge & Kegan Paul. Toronto: University of Toronto Press.

Marshall, Steven D. & Susette Ternent Cooke

1997 Tibet Outside the TAR: Control, Exploitation and Assimilation. Development with Chinese Characteristics (CD-ROM). Washington: The Alliance for Research in Tibet.

Nietupski, Paul Kocot

1999 Labrang: A Tibetan Buddhist Monastery at the Crossroads of Four Civilizations. Ithaca: Snow Lion Publications.

Norbu, Jamyang

1979 Horseman in the Snow: The Story of Aten, an Old Khampa Warrior. Dharamsala: Information Office, Central Tibetan Secretariat.

Peng Wenbin

2002 Frontier Process, Provincial Politics and Movements for Khampa Autonomy During the Republican Period. I: Lawrence Epstein (red.): Khams pa Histories: Visions of People, Place and Authority, pp. 57-84. Brill's Tibetan Studies Library 2/4. Leiden, Köln & Boston, MA: Brill.

Ren Naiqiang & Tshe-dbang rdo-rje

1991 A Toponymic and Administrative Study of Mdo-Khams. I: Hu Tan (red.): Theses on Tibetology in China, pp. 30-66. Beijing: China Tibetology Publishing House.

Rock, Joseph F.

1956 The Amnye Ma-chhen Range and Adjacent Regions. A Monographic Study. Serie Orientale Roma 12. Roma: Istituto italiano per il Medio ed Estremo Oriente.

Samuel, Geoffrey

1993 Civilized Shamans: Buddhism in Tibetan Societies. Washington & London: Smithsonian Institution Press.

Shakabpa, W.D.

1984 [1967] Tibet, a Political History. New York: Potala Publications.

Sperling, Elliot

1976 The Chinese Venture in K'am, 1904-11, and the Role of Chao Erhfeng. The Tibet Journal 1976:2,2, Apr-Jun, 10-36.

Teichman, Eric

1922 Travels of a Consular Officer in Eastern Tibet. London: Cambridge University Press. Republished in 2000 by Pilgrims Publishing, Varanasi, India.

Thargyal, Rinzin

1985 A Traditional Estate in Eastern Tibet: Pastoral Nomads in Zil-phukhok. MA-afhandling, Oslo University.

Thomas, Frederick William

1949 Nam: An Ancient Language of the Sino-Tibetan Borderland. Publications of the Philological Society of Oxford 14. London: Oxford University Press.

Wehrli, Eugen

1991 The Tibetan Local Self-Defense Organisations in Amdo from 1900 to 1950. Unpublished paper presented at the Beijing Tibetological Conference (13.9.1991 - 16.9.1991).

Wiens, Herold J.

1967 Han Chinese Expansion in South China. The Shoe String Press.

PÅ VEJ fra Lindhardt og Ringhof

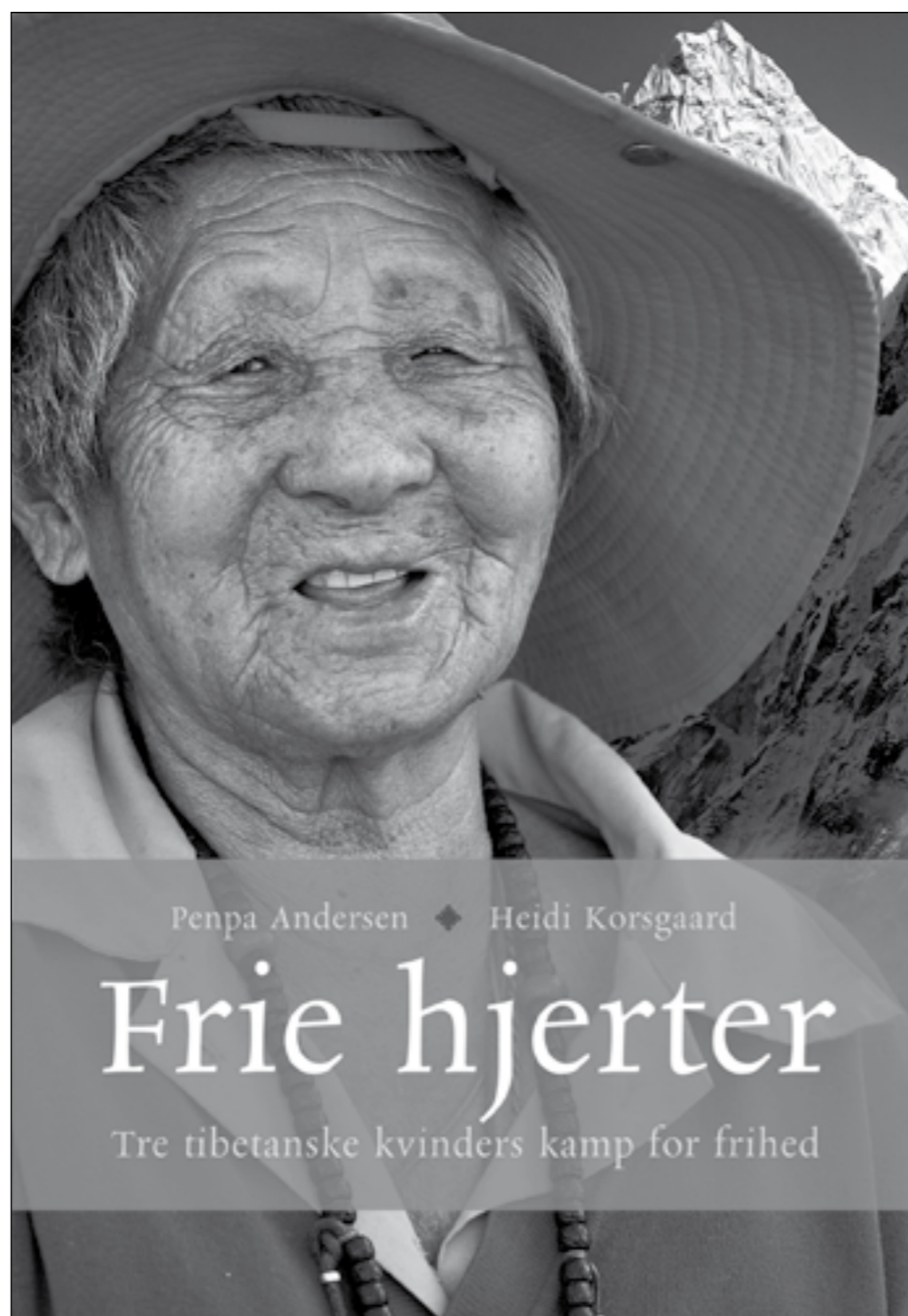
Penpa Andersen og Heidi Korsgaard
FRIE HJERTER
 Tre tibetanske kvinders kamp for frihed

Den dramatiske fortælling om tre generationer af tibetanske kvinder og deres kamp for frihed og uddannelse. En familie-kronike, der skildrer en hel nations kultur og historie, og som bringer læseren fra Tibet over Indien til Danmark.

Den kinesiske invasion af Tibet i 1949 driver Dalai Lama og titusindvis af tibetanere på flugt gennem Himalayas enorme bjergmassiver. Blandt dem er den unge kvinde Pema Tsewang. Over lange strækninger må hun vandre alene i Himalaya-bjergenes barske terræn med sine to små børn, Penpa og Tsering, på flugt fra den brutale besættelsesmagt mod den tibetanske eksilstat i Indien.

I **FRIE HJERTER** fortæller datteren Penpa historien om sin mors stædige kamp for sine børns fremtid og om sit eget liv, der tager en uventet drejning, da Penpa møder en rygsækrejsende fra Danmark. En beretning om menneskers behov for frihed og den ukuelige drift, der får forældre overalt på kloden til at kæmpe indædt for at give deres børn et bedre liv - uanset prisen.

FRIE HJERTERS tre generationer af kvinder er: Pema Tsewang, hendes datter Penpa Andersen og datterdatteren Pema Andersen. Mormor lever i dag i Kathmandu, 85 år gammel. Penpa og hendes datter Pema bor i Danmark.

Bogen udgives i forbindelse med Tibets nationaldag den 10. marts.

Heidi Korsgaard (f. 1973) er journalist og forfatter og underviser på forfatterkurser i Skrive-værkstedet (www.skrivevaerkstedet.dk) Hun har tidligere bl.a. skrevet Tsunamien, Den sidste gave, Når kærligheden kammer over og Min hjertesag (m. Lene Hansson).

Titel: Frie hjerter - Tre tibetanske kvinders kamp for frihed
Forfatter: Penpa Andersen og Heidi Korsgaard
Omfang: 320 sider
Pris: 299, 95kr.

DEMONSTRATION FOR ET FRIT TIBET DEN 10. MARTS

Demonstration for et frit Tibet den 10. marts

TID: Lørdag den 10. marts kl. 14-15.30
STED: Rådhuspladsen

Den 10. marts markerer Støttekomiteen for Tibet og Studerende for et Frit Tibet den 53. årsdag for folkeopstanden i Lhasa i 1959. Denne dato har siden været Tibets nationaldag.

I år er det særlig vigtigt at møde op for at vise det tibetanske folk vores støtte. I det seneste år har 24 tibetanere sat ild til sig selv i desperate forsøg på at råbe verden op og gøre opmærksom på de grove overgreb, der finder sted i Tibet på grund af den kinesiske besættelse. I de seneste måneder har tusinder af mennesker demonstreret for frihed i Østt Tibet, og de kinesiske myndigheder har skudt og dræbt mindst 5 demonstranter.

Kina tror fortsat, at tibetanerne kan tvinges til tavshed med magt. Det intensiverer blot modstanden. Mens tibetanerne er parate til at dø for deres frihed, har Kina formået at underkue den danske regering og resten af verden. De vestlige regerings reaktioner har været alt for forsigtige.

Lad os vise Kina, at den danske befolkning ikke har glemt Tibet.

Lad os vise tibetanerne, at deres ofre ikke har været forgæves.

Lad os vise den danske regering, at vore principper ikke er til salg.

Arrangører:
 Støttekomiteen for Tibet og Studerende for et Frit Tibet

FOREDRAG OM TIBETANSK UNGDOMS- OG INTERNETKULTUR

TID: Lørdag den 10. marts kl. 16.00-17.30
STED: Underkanten, Huset Magstræde, Rådhusstræde 13, København K

Den unge tibetaner Dechen Pemba har i en årrække fulgt den livlige debat blandt tibetanske forfattere og bloggere i Tibet og har oversat og viderefremmet sådanne debatindlæg samt ny tibetansk musik og kunst på flere blogs, inklusive highpeakspureearth.com, globalvoice-online.org/author/dechen-pemba og dechenpemba.wordpress.com. En af de mest fremtrædende forfattere, hvis blogindlæg Dechen jævnligt oversætter, er menneskerettighedsaktivisten Woesser.

Dechen er opvokset og bosat i London og har studeret kinesisk i Beijing i 2 år. Hun har besøgt Tibet adskillige gange og har en MA i kinesisk fra School of Oriental and African Studies. Dechen var en af de første til at gøre opmærksom på Lhakarbevægelsen i Tibet. Se artiklen her i bladet på side 10-11.

Kom og hør om tibetansk rap, moderne tibetansk identitet og populærkultur i Tibet.

Vi sælger vand, øl, kaffe og te.

Entré 25 kr.

Markering af Tibets nationaldag

Lørdag den 10. marts kl. 14-15.30 markerer Støttekomiteen for Tibet og Studerende for et Frit Tibet den 53. årsdag for folkeopstanden i Lhasa i 1959 med en demonstration på Rådhuspladsen. Se annoncen side 23.

Lad os vise Kina, at den danske befolkning ikke har glemt Tibet.

Lad os vise tibetanerne, at de er blevet hørt.

Lad os vise den danske regering, at vore principper ikke er til salg.

Foredrag om tibetansk ungdoms- og internetkultur

Lørdag den 10. marts kl. 16-17.30 i Hustet, Rådhusstræde 13, Kbh. K

Den unge tibetaner Dechen Pemba (London) fortæller og viser video om tibetansk ungdoms- og internetkultur: tibetansk rap, identitetssøgende kunst og menneskerettighedsaktivisters blogindlæg. Se annoncen side 23.

Vand, øl, kaffe og te kan købes på stedet. Entré 25 kr.

Offentligt foredrag med Robert Barnett / paneldiskussion om Tibet

Om aftenen den 12. eller 13. marts arrangerer Støttekomiteen for Tibet et offentligt foredrag eller paneldiskussion med verdens førende ekspert og kommentator om det moderne Tibet, Robert Barnett fra Columbia University i New York. Ved redaktionens afslutning kender vi endnu ikke rammerne for foredraget. Hold øje med vores hjemmeside, www.tibetkomite.dk, eller abonnér på komiteens nyhedsliste, Tibetnytlisten, hos aha@city.dk.

Generalforsamling i Støttekomiteen for Tibet

Tirsdag den 27. marts kl. 18.00 i Ryesgade 90 A, København Ø

Alle betalende medlemmer er velkomne. Se dagsordenen på side 4.

Kulturaften

i medborgerhuset Nørre Allé 7, København N,
arrangeret af Det Tibetanske Samfund i Danmark.

AFSENDER: STØTTEKOMITEEN FOR TIBET,
RYESGADE 90 A, 2100 KØBENHAVN Ø
RETURNERES VED VARIG ADRESSEÆNDRING

PP DANMARK

POSTBESØRGET BLAD
ID-NR 47734

